

тею для соціалізму! В соціалістичній „хитрої дипломатії“, або „щоб Політика соціалістів має бути безупинною іду наперед! Визвідай рід, а не перша. Першою соціальних світа сего, але на силу оманливого робітництва. А кому тому не місце меже соціаліста Маркса: „Насамперед упорайся з буржуазією!“

ІЗМОВИ НЕМИНУЧІЙ.

цтва добровів ся до члена комуни під ярмом феодального абсолютизму буржуа. Навпаки-ж, сучасно, щоб враз поступом прояскається все нижче, нижче на власній власі. Робітник стає не тільки сьце швидше, ніж настане, стає видно, що буржуазія не тільки оком клясою і проголошувати закон, що має кермувати суспільством, бо невдатна забавлякові навіть існують, не тільки мусіла довести його до такої ступеня його годувати, замість його. Суспільство вже не може не годять ся з життям су-

спільною існують і панують в руках приватних капіталу: а умовою існують праця. Наємна праця конкуренції робітників про між, пасивною підмогою якого є місце відокремленості робітників — революційне їх в'єднане розвиток промислу підкопує той самий ґрунт, на якому і їх присвоє. Вона вигворює могильників. І погібель так змога пролетаріату.

„Комуністичний Маніфест“.

Курси у Вінніпегу.

Війні питання, якими робітничі мусить бути ознайомлені, які він має розв'язати. Соціалдемократія є політичною партією. А щоб брати участь в політиці ро-

бітник має бути на всі боки освічений. Він має конче знати хоч початкові науки: географію, історію, історію культури, політику економію і т. д. Кождий соціал-демократ повинен досконало знати Маркса, Енгельса Кавцкого, Бебеля, Плеханова.

Пролетаріат мусить розуміти що, виступаючи за соціалізмом, він іде в бій з буржуазією. А буржуазія оброщена не тільки військом та поліцією. Її головна сила — се її освіта. Своім розумом буржуазія краде від патика побиває і тримає в себе на привазі робітників. Щоб обороти буржуазію, робітник мусить бути освіченим хоч стільки, щоб вистояти супроти її хитро-

Робітництво має по соціалістичній революції опанувати світом. Повстане пограблений і чередою темної худоби, — але запровадять устрій крадій від теперішнього мають запровадити люде краді від теперішніх. Темний темного тільки заведе у яму. Коли робітництво складеть ся тільки на силу кулака, та буде темне, як зможе воно запровадити світлість у соціалізм?

Відповідь на се все одна: Робітник має вчитись! Має навіть в десять раз більше вчитись від буржуа, бо має і буржуазні хитрощі врозуміти і світло соціалізму пізнати.

Науки бракне як членам У. С. Д. П. у Канаді, так і У. Ф. С. П. в Спол. Дер., через брак знаня наша соціалістична сила колотить ся, наші органи підпадають, повільно ся зневіра і анархизм. І доти те безгрозне буде у нас, доки

меньство не посадять себе за книжку і не перейде від дошки до дошки усе те, що мусить знати соціалдемократ.

Минувшого року товариші в Гранд-Репідс, Міч. хтіли собі уладити подібну школу, навіть обіцували \$50 тому хто б їх ввався вчити. Але здасть ся, що доси ніхто до них не зголосив ся. Минувшого літа ми сподівались, що Західний Агітаційний Округ введуть в себе соціалістичні курси. Та щось їм перешкодило. По вільних відділах ніхто про се й не згадував, хіба тільки елмвудський відділ був упійнув ся за такою школою.

Аж на весну сего року винніпегський відділ ухвалив розпочати соціалістичні курси. Спочатку се були відчити на соціалістичній темі, а відтак слухачі скавали, що вони відчувають брак знаня, що багато річий у відчитях для них не зрозуміли.

Тоді винніпегський відділ ухвалив розпочати поглиблені курси „Школу соціалістичних наук“. Зараз записалось яких 40 учеників та учениць. Згодили т. П. Край провадити науку. Крат розпочав виклада „Політичної географії“ три вечери на тиждень, а що неділі повторене перейденого. Уже другий місяць кінчат ся, як розпочалась наука і є надія, що до 1-го серпня виклади „Політичної географії“ будуть скінчені. Ученики ходять на виклади стало, і є надія, що багато з них скінчат визначають.

Але оім відділ не думав спинитись. Від першого серпня буде проголошений новий запис учеників і т. Крат пічне виклади

„Еволюцію“. А у осени, коли робітництво відеть ся з поля до Вінніпегу відділ намагаться закласти „Народний Університет“.

На професорів будуть покликані кількох місцевих вчених людей. І от бачимо, що перша проба народної школи вдалась, принесла добрий плід і дає надію на кращу будучину.

Нам бракне соціалістичних провладарів, організаторів, то що. До року винніпегська школа певно дасть партії кількох потрібних людей.

Та не треба складатись на Вінніпег. Такі соціалістичні школи треба мерщій заводити у кождім нашім робітничім центрі: Феррі, Едмонтон, Торонто, Монреал, Детройт, Клеवलенд, Нью-Йорк і т. д. Даюмагага один одному в організовану, радою і матеріалом, менші відділи повинні посилати до таких шкіл коптом відділів учеників. А інопрацюємо над освітою два три роки і стає наша соціалістична сила свідомо, а свідомостею і непоборимо! Польські соціалісти мають справжній людський університет! А чи ж ми відмачухи? Ану до науки товариші! Хай живе соціалістична школа!

Тому, що він робітник? Але чи-ж робітники не виробляють всяких річей? Чомуж вони не мають їх? Се, мій сину, глибока штука. Робітники не мають нічого лиш робочу силу. Капіталісти властителями машини. Дячого, хто зробив машину тату? Робітники. Коли так, то чомуж вони не посідають машини? Во не хочуть. Для чого ні, тату? Во вони колиб сходили, щоб працюючий народ був властителем, мусілиб навизватись і бути соціалістами. Се зробило б їх властителями річей, які виробляють. Чи не булоб се краще, тату? Так, але вони видно волять, щоб капіталісти посідали продукційні средства, тоді, коли вони крім латок на оверолсах більш нічого не мають. Чи се не по дурному, тату? Я думаю, що вони не хотять, щоб капіталісти брали від них все тоді, коли вони можуть мати багату гарних річий, виробляючи для себе. Так, мій сину, ти видно розумієш далеке краще соціологію як робітники, що голосяють на кандидатури капіталістичних партій. Скажи мені, тату, чи не моглоб вони працювати для себе, колиб були не голосували на капіталістичних кандидатах? Так, але тоді вони мусіли б голосувати на соціалістичних кандидатах, мій сину; але робітники несьвідомі, вірять капіталістам, що так мусить бути як є. Так вони люблять бути обдертими і голодними,

Маленька розмова.

А, тату! Ти бачиш того чоловіка? Так мій сину: се робітник. Хто такий робітник? Чоловік що виробляє річі; всякі річі як убраня, доми, автомобілі, меблі і добрі річі для їжі. Так чомуж він такий обдертий?

тату, тоді коли виробляють багато добрих річей? Видно. Коли вони очутять ся і провірють тату? Питайсь, мій сину. (З Аплі ту Рівон)

Хто не соціаліст?

Хто вірить, що се справедливо, щоб мільони людських істот жили в нужді тоді, як вони є здібні і охочі заробити собі на вільне жите.

Хто вірить, що се справедливо, щоб мільони робітників, які не можуть жити не продавши своєї робочої сили приватним властителям індустрії, терпіли страхівита убожества, позаяк сі приватні властители не можуть добути досить висків для себе з праці робітників.

Хто вірить, що се справедливо, щоб брутальна рука голоду кидала мільони безпомічних дітей у величезну пащу новітньої системи фабричної, силуючи їх гнути молоденьку спину у тяжкій і лихо плаченій роботі, — замість щоб вони стали на здорових тілом і духом людей.

Хто вірить, що се справедливо, щоб мільони нещасних жінок соромно торгували своїм тілом кущника хліба ради, бо не можуть дістати чесного занятя, яке дало б їм можливість заробити собі на прожиток.

Хто вірить, що се справедливо, щоб мільони людських істот приходили на світ серед обставин скравної нужди і тяжких злиднів, які мостять їм дорогу нужденного і непевного існування серед злочину

і неморальности. Хто вірить, що се справедливо, щоб одна людина жила працію другої людини, щоб одна людина безпощадно ломила найперші і найсвятіші права другої людини, щоб галапасна кляса меншости властувала спільними средствами до життя, від яких залежним добробут цілого народа, щоб народ був в неволі для вигоди дармодів, щоб правда була жартом а братерство глумом.

Хто вірить, що се справедливо, щоб чесні мушани і соромливі жінки помагали підтримувати оштечу, яка витворює безвинно вбожество, дітучу неволю, безробітє — нужду невисказану, проступки непонятні, злочини не до приравлення — брутальність безграницну і неморальність бездонну; систему, яка є диким чагарником, де люди нападють на себе з кровожадною хитрістю, та мінють свої надії, радощі і чесности на золото — хто вірить, що така система і її ошочи є добрі і пожадані, сей не соціаліст.

А хто в сі річи не вірить — хто вірить в братерство і справедливість і в усе добро і щасте, до якого хляеть ся людство у божественім стремліноу — сей повинен бути соціалістом. („Аплі ту Ріван“.)

В винніпегській капіталістичній ладі, робітники є тми пчоломи, які без перестанку зносять мід. Капіталісти знов є тми пасічниками, які без перестанку мід в своїх пічлі відбарають.

перва за худобу купувати потрати. Товар — худоба стає за везрем, котрий всі беруть найкращий для воіх стає пожада-

римір повставаня грошей по проф. Кшвицький: „За часів в школах був звичай збирати Кождий збирив їх, а знаходили отрі посідали по кілька сот і сячі старих ставлених пер, найроду. Помежи предметами, до школярів, були вони „только приймавані і пожадані млірено вартість — оділяки інші товари шкільного и, образки, пилки і т. д. Іни, сповняли вони роботу гро-

ри знаменито пояснюють по Маркса про походжене гро-

кож для нас, чому у вочівни-ролю грошей відграє худоба, вільники послугують ся шпем і т. д.

Історичнім розвитку роля ходять до металів; пояснює е товаром всюди необхідним бронзу і міді почато робити барски зняряді і зброю;

„товар“ дотепер служачий мідя ся так довго переходу-

є однородний, дає ся легко вники малої вартости і завдя-служити мірою предметів

ним людям металі подобав

се яко окраса. — І нині ще знаємо з оподуже ровнічена, гроші роблять зі золота, срібла, міді, ніклю і т. д. Лише коли розвік стосунків виміних доходить до великих розмірів, золото починає випирати інших металів.

Впливають на се слідуочі причини: 1. при розвиванніх стосунках виміних і вольсальних оборотах грошевих, срібло, як решта інших металів, стає дуже утяжливим при пересиланю.

2. техніка експлуатації срібла так скоро розвиває ся, що срібло тратить в порівняно з золотом дуже скоро на своїй вартости.

Сі факти змусили правительства держав до застановлення ся над справою пообавлення срібла грошевого характеру. Лише одній Англії повело ся усталити вилучний обіг золота, інших-ж держави, як Франція, Італія, Бельгія, Швайцарія і Греція, а також Німеччина мають обіг золота в виді мішаним.

Лиш і на тім не кінчат ся розвиток форм грошей. Розвиток виміни розширює ще більше обороти грошей, та що золото стає ся занадто утяжливим, і його місце заступають банкноти.

Коли золото є в постійнім ужитю, воно старає ся і тратить на вазі, а тим самим і на вартости (в р. 1870-71, коли Франція мала виплатити Німеччині контрибуцію в сумі 5 мільярдів франків, одпораво-стерте яке лишило ся в виді найдрібнішого порошку на сувкі, вносило кільканайцять тисяч франків).

Ось і тому в нинішнім господарським ладі заступають золото в обігу виміни банкнотами.

Таку саму чинність як банкноти, сповначають в нинішній народній господарці,

опертій на кредиті — векслі, чеки, перекази і т. п.

А чи картки, які властитель (діди) видає що дня своїм робітникам, картки (квіти), за які селянин купує в склепі, сплачує довги сусідови і т. д., чи сі квіти не сповняють функції банкнотів?

Але на певнім щаблі розвою і банкопоти перестают відповідати вимогам господарського життя.

1.) Розвій виміни опертой на кредиті, 2.) зріст богацтв і грошевих оборотів, а також 3.) зростаюча в наслідок того обава переходувана грошевих богацтв в себе дома, (бо злодійська справність зростає чимраз більше) — покликую до життя нові інституції — банки.

Не буди розписуватись тут широко про діяльність банків, а ограначусь лиш на тім, що банки переходують гроші більших торговельних підприємств вивозують гроші, дисконтують векслі, і т. д.

Ся інституція в дальшій розвою господарських відносин стає ся причиною, що гроші виходять поступенно, коли так висловлюсь, поза сьобки економічного життя.

А се діє ся в наслідок т. зв. компенса, а сутюко котрої зараз познайомимось.

Векслі, перекази, чеки і т. д. кружать в торговельнім сьвітві в виді грошей, які дістають ся до рух всьляких банків, а які знова мусять доставити їх до властивою банку, себто до того, котрий остаточню мусить їх зреалізувати. Сі функції сповняють так звані Палати Обчислень (Abrechnungsbureau), в яких відбуваєсь врівнуванє або компенса в звільних банкових належностей.

До найголовніших належать — Палата Обчислень в Лондоні (повстала в р. 1776) і — в Нью-Йорку (повстала в р. 1853).

В Німеччині, де пануючу силу має банк державний з 251 філіями, компенса ту робить самий банк; і то в той спосіб, що коли приміром, купець А. вивен купцеві В. 50,000 марок, і має нині гроші в філії банку, то дає отже „ордер“ на 50,000 марок на купця В., а банк вичеркує тоді 50,000 марок з конта А, і вписує на конто купця В.

В році 1890 де гамбурзького банку вплинуло 5,482,000,000 марок, а з того готівкою всего 19 процент загальної суми — а виплатив той самий банк в тім році 5,470,000,000 марок, а в сім готівкою всего 10 процент загальної суми. Отже цифри сі є найкращим свідомством, як в розвиваних капіталістичних державах обслуговуванє ся грішми виходить поступенно поза сьобки торговельного життя.

Отже з всего вище сказаного про гроші можемо заключити, що гроші в своїм історичнім розвитку, в залежности від постійного розвою умов виміни переходили слідуочі фази:

1. Гроші — загально прийняваний товар, як рівноважник інших товарів (худоба, збіжє, і т. д.);
2. Шляхотні металі в безпосередній формі (час середовічя);
3. Шляхотні металі відважені і гварантовані державою що до своєї ваги і якости (монета);
4. Банкові білети;
5. Завдяки пошаревю ся чеків, векслів і переказів, розвиваєсь т. зв. компенса, де властиві гроші сходять на другий шлях.